

of which in the ongoing war and mass destruction is inevitable. At the present stage, one of the alternative tools for raising funds for educational, scientific and cultural activities is the creation of endowment funds. Simply put, an endowment fund should be understood as a trust fund created for non-commercial purposes, such as funding for education, culture, medicine, etc. The Endowment Fund as a legal institution is quite similar to a charitable foundation, but its legal nature and mechanism of use are different, which makes it unique.

First, the endowment is a certain capital, consisting of money, securities, the value of other property provided by individuals and / or legal entities-benefactors.

Second, the philanthropist gains financial stability and institutional capacity by obtaining a guaranteed passive income from the use of fixed capital.

Third, the increase in capital is provided by the relevant professional asset management company - a bank or non-bank financial institution, which determines the priority areas of investment. At present, funding for education, science, health and culture is largely budget-funded. It should be noted that endowment funds are currently an interesting tool for charity, which can be an important tool for extra-budgetary support of educational, scientific, health and cultural institutions.

Meanwhile, the introduction and dissemination of such practices in Ukraine still requires intensifying the efforts of the state, business representatives and relevant institutions and agencies.

Keywords: automation of technologies; the concept of "endowment"; endowment funds; charitable foundations; domestic practice of using endowments; interest philanthropy.

DOI: 10.33766/2524-0323.98.34-42

УДК: 341.645

Кухарчук А. М., доктор філософії в галузі права, старший викладач кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права НТУУ «Київський політехнічний інститут імені Георгія Сікорського» (м. Київ, Україна)

e-mail: kukharchuk.anastasiia@iil.kpi.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7576-5188>

ВПЛИВ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ НА ДІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЯК КРАЇНИ-АГРЕСОРА ПРОТИ УКРАЇНИ

Статтю присвячено дослідженню значення практики Європейського суду з прав людини та агресії російської федерації щодо України з 2014 року й до сьогодні, зокрема і вторгнення російських військ на територію України 24 лютого 2022 року. Зроблено висновок, що дії країни-агресора можна вважати такими, які підпадають під трактування категорії «суспільна небезпека», під яким практика Європейського суду з прав людини розуміє виняткову кризову ситуацію або надзвичайну ситуацію, яка впливає на все населення і становить загрозу для усталеного життя громади, що формує державу. Вторгнення російських військ на територію України стали наслідком виникнення гуманітарних катастроф, знищення об'єктів військової та цивільної інфраструктури, житлових будинків, а основне – порушення права на життя, регламентоване Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 р. та Конвенцією проти

катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання від 1987 р. Визначено порушення з боку росії основоположного принципу верховенства права та інших, зокрема: принципу незастосування сили або погрози силою по відношенню до України; принципу суверенної рівності держав; принципу рівноправності і самовизначення народів та ін. Акцентовано увагу, що справа «Україна проти Росії (стосовно Криму)» є першою скаргою з серії міждержавних справ України проти росії, яку прийняла до розгляду по суті Велика палата Європейського суду з прав людини. Зроблено висновок, що рішення Європейського суду з прав людини – потужний вплив на дії російської федерації як країни-агресора у міждержавних справах за скаргами України проти Росії й у справах за індивідуальними позовами фізичних та юридичних осіб проти російської федерації у Європейському суді з прав людини.

Ключові слова: Конвенція про захист прав та основоположних свобод, Європейський суд з прав людини, агресія, російсько-українська війна, суспільна небезпека.

Постановка проблеми. Збройна агресія з боку російської федерації на території України є безсумнівним порушенням суверенітету й територіальної цілісності України. Крім того, діями країни-агресора було порушено безліч міжнародних норм, зокрема регламентованих і Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 р. Як відомо, ЄСПЛ може розглядати лише ті заяви, у яких мова йде про порушення гарантованих Конвенцією та протоколами до неї прав (одного або кількох). Відповідно, рішення ЄСПЛ можуть стати потужним впливом на дії російської федерації, як країни-агресора, у міждержавних справах за скаргами України проти Росії й у справах за індивідуальними позовами фізичних та юридичних осіб проти російської федерації. Це потребує поглибленого дослідження та сприятиме визнанню з боку ЄСПЛ й інших міжнародних інстанцій дії російської федерації на території України незаконними й такими, що порушують права людини, передбачені Конвенцією про захист прав та основоположних свобод від 1950 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значення практики ЄСПЛ для юридичної діяльності в Україні загалом досліджували багато юристів та науковців, зокрема: О. Базов, А. Іваницький, Т. Дудаш, В. Завгородній, О. Кравчук, А. Марченко, Т. Пашлюковець, Т. Фулей, В. Ягунов, проте значення практики ЄСПЛ в контексті агресії Російської Федерації проти України в науці не досліджувалось.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження вже існуючої практики ЄСПЛ, пов'язаної з діями російської федерації як країни-агресорки, проти України, аналіз Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 р. на предмет порушення її норм з боку російської федерації на території України, а також визначення ймовірності впливу практики ЄСПЛ у міждержавних справах за скаргами України проти росії й у справах за індивідуальними позовами фізичних та юридичних осіб проти російської федерації.

Виклад основного матеріалу. Починаючи з 2014 року, на території України застосовані збройні сили з боку країни-агресора російської федерації, що стало наслідком, зокрема, того факту, що Росія анексувала Крим, були проголошені «на-

родні республіки» на територіях Донецької та Луганської областей, відбулась «антитерористична операція» (АТО), яка спрямовувалася на протидію діяльності незаконних російських та проросійських збройних формувань у війні на Сході України. 27 січня 2015 року Верховна Рада України офіційно визнала російську федерацію країною-агресором. Крім того, фактично з 2014 року Уряд України активно протистоїть гібридній війні російської федерації на юридичному фронті боротьби в Європейському суді з прав людини (далі – ЄСПЛ).

У липні 2020 року Королівство Нідерланди подало до ЄСПЛ міждержавну заяву проти російської федерації з приводу збиття в липні 2014 року пасажирського літака компанії Malaysia Airlines MH17 та загибелі 298 осіб. 27 листопада 2020 року ЄСПЛ повідомив Уряд України про об'єднання трьох міждержавних справ щодо масових та систематичних порушень прав людини на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей, стосовно викрадення та спроб незаконного вивезення дітей-сиріт із Донецької та Луганської областей на територію російської федерації у 2014 році та щодо збиття літака рейсу Малайзійських авіаліній MH17 в одну справу «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами №№ 8019/16, 43800/14, 28525/20, про що свідчать дані Міністерства юстиції України [1].

Зміст міждержавної заяви охоплює скарги Уряду України з приводу триваючих та систематичних порушень російською федерацією на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей цілого ряду статей, передбачених Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, починаючи з квітня 2014 року: ст. 2 (Право на життя), ст. 3 (Заборона катування), ст. 5 (Право на свободу та особисту недоторканість), ст. 6 (Право на справедливий суд), ст. 8 (Право на повагу до приватного і сімейного життя), ст. 9 (Свобода думки, совісті і релігії), ст. 10 (Свобода вираження поглядів), ст. 11 (Свобода зібрань та об'єднання), ст. 14 (Заборона дискримінації) у поєднанні зі ст.ст. 3, 8, 9, 10, 11 Конвенції та ст. 1 (Захист права власності) Першого протоколу до Конвенції, ст. 2 (Свобода пересування) Протоколу № 4 до Конвенції [1].

26 січня 2022 року в ЄСПЛ мали місце усні слухання щодо прийнятності спільної міждержавної справи «Україна та Нідерланди проти Росії» за заявами № 8019/16, № 43800/14, № 28525/20. Остаточного рішення по вказаній справі на даний момент ще немає, проте вважаємо, що воно суттєво полегшить підтримання індивідуальних позовів фізичних та юридичних осіб проти російської федерації у ЄСПЛ, враховуючи останні події, з якими стикнулося українське суспільство внаслідок дій країни-агресора [2].

Так 24 лютого 2022 року відбулось вторгнення російських військ на територію України, що стало наслідком виникнення гуманітарних катастроф, знищення об'єктів військової та цивільної інфраструктури, житлових будинків, а основне – порушення права на життя, регламентоване Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 р. та Конвенцією проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поведінки і покарання від 1987 р.

Усі вказані наслідки збройного конфлікту порушують основоположний принцип – принцип верховенства права, закріплений у ст. 8 Конституції України. Принцип верховенства права тлумачиться як основоположний принцип і практикою ЄСПЛ, яка визначає, «що принцип верховенства права пронизує весь зміст Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини (на ньому ґрунтується правопорядок країн-учасниць цієї Конвенції)» [3, с. 36]. Цьому можуть бути підтвердженням деякі рішення ЄСПЛ. Так, наприклад, у справі «S.W. проти Великобританії» від 24 червня та 27 жовтня 1995 р. зазначено, що, «відповідно до статті 15 Конвенції, ніякий відступ від неї неприпустимий, навіть у період війни або іншого надзвичайного стану» [4]; у справі «C.R. проти Великобританії» від 24 червня та 27 жовтня 1995 р. зауважено, що «гарантія, визначена в ст. 7 Конвенції, є важливим елементом принципу верховенства права, займає провідне місце в механізмі захисту прав людини, що створений Конвенцією, як це підкреслено в ст. 15, у період війни або іншої суспільної небезпеки, порушення принципу верховенства права є недопустимим» [5].

Визначення принципу верховенства права міститься і в Рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень ст. 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) [6], яким зазначено, що «одним із проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством, як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема, норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства».

У тому числі варто зазначити і про порушення інших принципів, які мають місце в російсько-українській війні. Зокрема, експертка з міжнародного гуманітарного права, керівниця Центру дослідження правових проблем перехідного правосуддя НЮУ, координаторка Робочої групи з питань захисту постраждалих унаслідок збройного конфлікту МКІ МГП в Україні Оксана Сенаторова зазначила про порушення російською федерацією таких принципів, як: принцип незастосування сили або погрози силою; принцип суверенної рівності держав; принцип рівноправності і самовизначення народів; принцип мирного вирішення міжнародних спорів; принцип невтручання у внутрішні справи держав; принцип мирного співробітництва; принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань; принцип непорушності кордонів; принцип територіальної цілісності держав; принцип загальної поваги і захисту прав людини [7].

В основі міжнародного гуманітарного права лежить баланс між міркуваннями військової необхідності і вимогами гуманності. З одного боку, зрозуміло, що, коли починається війна то вбивства, поранення і руйнування мають місце, які за умови дотримання норм міжнародного гуманітарного права можливі в цей час. Проте повністю погоджуємося з позицією, висловленою в науковій літературі, що війна не повинна ставати тотальним насильством і вона не дає право воюючим чинити що завгодно [8, с. 70]. Своєю чергою, дії країни-агресора та порушення

нею вищевказаних принципів свідчить про високий ступінь суспільної небезпеки, з яким стикнулася Україна сьогодні.

Категорія «війна або інша суспільна небезпека, яка загрожує життю нації» розкривається і в ст. 15 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практиці ЄСПЛ. Так у справі *Lawless проти Ірландії* (№ 3), §28, «суспільна небезпека, яка загрожує життю нації» означає «виняткову кризову ситуацію або надзвичайну ситуацію, яка впливає на усе населення і становить загрозу для усталеного життя громади, що формує Державу» [9]. Надзвичайна ситуація повинна фактично існувати або бути неминучою; криза, що стосується лише конкретного регіону Держави, може прирівнюватись до суспільної небезпеки, яка загрожує «життю нації» (справи *Ірландія проти Сполученого Королівства*, §205, *Aksoy проти Туреччини*, §70) [10; 11]; і криза чи загроза мають бути винятковими в тому розумінні, що звичайні заходи або обмеження, дозволені Конвенцією для забезпечення громадської безпеки, здоров'я і порядку, є явно недостатніми (Данія, Норвегія, Швеція та Нідерланди проти Греції («Грецька справа»), звіт Комісії, §153) [12, с. 6].

У Північній Ірландії тероризм відповідав стандартному розумінню суспільної небезпеки, оскільки роками він становив «особливо далекосяжну і гостру загрозу для територіальної цілісності Сполученого Королівства, інституцій шести графств [Північної Ірландії] і життя населення провінції» (*Brannigan та McBride проти Сполученого Королівства*, § 48; *Marshall проти Сполученого Королівства* (ріш.) [13; 14]. Те ж саме стосується терористичної діяльності Робітничої партії Курдистану в Південно-Східній Туреччині (*Aksoy проти Туреччини*, § 70) і неминучої загрози серйозних терористичних актів у Сполученому Королівстві після 11 вересня 2001 р. (*A. та інші проти Сполученого Королівства* [ВП], § 181) [15]. Водночас вимогу неминучості не варто тлумачити настільки вузько, щоб вимагати від Держави очікувати настання катастрофи, перш ніж вжити заходів для боротьби з нею (там само, § 177) [12, с. 7].

Таким чином, трактування ЄСПЛ поняття «суспільна небезпека» нівелює той ситуації, яка відбувається на території України не тільки з 24 лютого 2022 року, а й з 2014 року загалом. Вбачаємо вже позитивні зрушення в реагуванні ЄСПЛ на дії країни-агресора щодо України, зокрема у справі «Україна проти Росії (стосовно Криму)» [16], у якій Україна оскаржує дії російської федерації, так звану «адміністративну практику», та порушення Європейської конвенції про права людини на окупованому півострові. Погоджуємося з думкою міністра юстиції України Дениса Малюська, що «Крим – це історія збройної агресії та грубих порушень прав людини, а не «референдуму» та «мирного волевиявлення» [17]. Вважаємо, що у справі «Україна проти Росії (стосовно Криму)» мають місце порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема щодо репресій та переслідування противників «приєднання» Криму до російської федерації та інших «уразливих груп». Аналізуючи висновок ЄСПЛ, бачимо, що суд визнає обґрунтованим позов України проти Росії у справі «Україна проти Росії (стосовно Криму)» щодо порушення росіянами прав людини в Криму і розглядатиме його по суті.

Остаточне ж рішення ЄСПЛ буде згодом. При тому, вважаємо за необхідне акцентувати увагу, що це перша з серії міждержавних справ скарга України проти росії, яку прийняла до розгляду по суті Велика палата ЄСПЛ.

Що ж до подій, які розпочались 24 лютого 2022 року, то вони будуть також черговою підставою для численних звернень України до ЄСПЛ. Станом на 01 березня 2022 року ЄСПЛ вже вимагає від росії припинити бомбардування, зокрема цивільних об'єктів на території України, у тому числі житлових приміщень, автомобілів екстрених служб та інших, що особливо охороняються, цивільних об'єктів, таких як школи та лікарні». У позиції ЄСПЛ «Суд бере до уваги поточні військові дії, що розпочалися 24 лютого 2022 року в різних частинах України, і вважає, що вони створюють реальну та постійну загрозу серйозним порушенням конвенційних прав цивільного населення, зокрема, відповідно до статей 2, 3 та 8 Конвенції» [18].

Висновки. Вважаємо, що рішення ЄСПЛ – потужний вплив на дії російської федерації, як країни-агресора в міждержавних справах за скаргами України проти росії і в справах за індивідуальними позовами фізичних та юридичних осіб проти російської федерації. Зокрема, таку тенденцію можемо прослідкувати і з досвіду Грузії щодо порушення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод під час міжнародного збройного конфлікту 2008 року. Можна припустити, що Україну в результаті розгляду міждержавних справ за скаргами України проти російської федерації очікує складний шлях, оскільки доведення в подібних справах начебто очевидних фактів та обставин є нелегким завданням, проте насправді важливим, оскільки існують усі підстави для визнання з боку ЄСПЛ дії російської федерації незаконними та такими, що порушують права людини, передбачені Конвенцією про захист прав та основоположних свобод на території України, починаючи з 2014 року.

Використані джерела:

1. Україна та Нідерланди проти Росії у ЄСПЛ: що доводила Україна на усних слуханнях щодо прийнятності справи і чому це так важливо. URL : <https://minjust.gov.ua/news/ministry/ukraina-ta-niderlandi-proti-rosii-u-espl-scho-dovodila-ukraina-na-usnih-sluhanнях-schodo-priyatnosti-spravi-i-chomu-tse-tak-vajливо>. (дата звернення: 10.03.2022).
2. Україна та Нідерланди проти РФ : одне з найтриваліших засідань ЄСПЛ. URL : <https://www.ukrinform.ua/tag-espl>. (дата звернення: 10.03.2022).
3. Пухтецька А. А. Принцип верховенства права: сучасні європейські доктрини як орієнтир для реформування національного законодавства. *Вісник НАН України*. 2010. № 3. С. 33–43.
4. S.W. v. the United Kingdom : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of № 47/1994/494/576/. URL : <https://hudoc.chr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57965%22%5D%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22C.R.%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-125806%22%5D%7D>. (дата звернення: 10.03.2022).
5. C.R. v. the United Kingdom : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of № 48/1994/495/577/. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22text%22:%5B%22C.R.%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-125806%22%5D%7D>. (дата звернення: 10.03.2022).

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень ст. 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листоп. 2004 р. № v015p710-04. *Офіційний вісник України*. 2004. № 45. С. 41.

7. Як РФ встигла порушити майже всі норми міжнародного права за одну ніч? URL : <https://uba.ua/ukr/news/8973/>. (дата звернення: 10.03.2022).

8. Права людини і збройні конфлікти : навч. посіб. / О. В. Сенаторова. Київ : ФОП Голембовська О. О., 2018. 208 с.

9. *Lawless v Ireland (No 3)* : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of № 332/57. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Lawless%20v%20Ireland%22%5D%22%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%22CHAMBER%22%5D%22itemid%22:%5B%22001-57518%22%5D%7D>}. (дата звернення: 10.03.2022).

10. *Ireland v. The United Kingdom* : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of № 5310/71. URL : <https://www.refworld.org/cases,ECHR,3ae6b7004.html>. (дата звернення: 10.03.2022).

11. *Aksoy v. Turkey* : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of №№ 4149/04 та 41029/04 №№ 4149/04 та 41029/04. URL : <https://hudoc.echr.coe.int>. (дата звернення: 10.03.2022).

12. Посібник зі статті 15 Європейської конвенції з прав людини. URL : https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_15_UKR.pdf. (дата звернення: 10.03.2022).

13. *Brannigan and McBride v. the United Kingdom* : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of 14553/89 and 14554/89. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22display%22:%5B%22%22itemid%22:%5B%22002-9555%22%7D%7D>. (дата звернення: 10.03.2022).

14. *Marshall v. the United Kingdom* : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of 41571/98. URL : <https://hudoc.echr.coe.int> (дата звернення: 10.03.2022).

15. *A. and others v. the United Kingdom* : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of 3455/05. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22A%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%5D%22%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%22CHAMBER%22%5D%22itemid%22:%5B%22001-91403%22%5D%7D>}. (дата звернення: 10.03.2022).

16. *Case of Ukraine v. Russia (concerning Crimea)* № 20958/14. URL : <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&do cid=60016cad4>. (дата звернення: 10.03.2022).

17. ЄСПЛ взявся за справу України проти Росії щодо Криму. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3170667-espl-vzavsya-za-spravu-ukraini-proti-rosii-sodo-krimu.html>. (дата звернення: 10.03.2022).

18. ЄСПЛ вимагає від Росії припинити бомбардування цивільних об'єктів в Україні. URL : <https://www.slovovidlo.ua/2022/03/01/novyna/pravo/yespl-vumahaeye-rosiyyi-pryruynyty-bombarduвання-cyvilnyx-obyektiv-ukrayini-zmi>. (дата звернення: 10.03.2022).

References:

1. *Ukraine ta Niderlandy proty Rosii u YeSPL: shcho dovodyla Ukraina na usnykh slukhanniakh shchodo pryiniatnosti spravy i chomu tse tak vazhlyvo*. N. d. N. p. URL : <https://minjust.gov.ua/news/ministry/ukraina-ta-niderlandi-proti-rosii-u-espl-scho-dovo>

dila-ukraina-na-usnih-sluhannyah-schodo-priynyatnosti-spravi-i-chomu-tse-tak-vajливо. [in Ukrainian].

2. Ukraina ta Niderlandy proty RF : odne z naitryvalishykh zasidan YeSPL. N. d. N. p. URL : <https://www.ukrinform.ua/tag-espl>. [in Ukrainian].

3. Pukhtetska, A. A. (2010) Pryntsyp verkhovenstva prava: suchasni yevropeiski doktryny yak oriientyr dlia reformuvannya natsionalnoho zakonodavstva. *Visnyk NAN Ukrainy – Bulletin of the NAS of Ukraine*, 3, 33–43. [in Ukrainian].

4. S.W. v. the United Kingdom : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of № 47 1994/494/576/. N. d. N. p. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57965%22%7D%7B%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%7D%7B%22itemid%22:%5B%22001-125806%22%7D%7D>. [in English].

5. C.R. v. the United Kingdom : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of № 48/1994/495/577/. N. d. N. p. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22C.R.%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%7D%7B%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%7D%7B%22itemid%22:%5B%22001-125806%22%7D%7D>. [in English].

6. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen st. 69 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (sprava pro pryznachennia sudom bilsh miakoho pokarannia) vid 2 lystop. 2004 r. № v015p710-04. (2004) *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 45, 41. [in Ukrainian].

7. Iak RF vstyhla porushyty maizhe vsi normy mizhnarodnoho prava za odnu nich? N. d. N. p. URL: <https://uba.ua/ukr/news/8973/>. [in Ukrainian].

8. Prava liudyny i zbroini konflikty : navch. posib. (2018) / O. V. Senatorova. Kyiv: FOP Holembovska O. O. [in Ukrainian].

9. Lawless v Ireland (No 3) : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of № 332/57. N. d. N. p. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22Lawless%20v%20Ireland%22%7D%7B%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22%7D%7B%22itemid%22:%5B%22001-57518%22%7D%7D>. [in English].

10. Ireland v. The United Kingdom : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of № 5310/71. N. d. N. p. URL : <https://www.refworld.org/cases/ECHR,3ae6b7004.html>. [in English].

11. Aksoy v. Turkey : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of №№ 4149/04 ta 41029/04 №№ 4149/04 ta 41029/04. N. d. N. p. URL: <https://hudoc.echr.coe.int>. [in English].

12. Posibnyk zi statyi 15 Yevropeiskoi konventsii z prav liudyny. N. d. N. p. URL : https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_15_UKR.pdf. [in Ukrainian].

13. Brannigan and McBride v. the United Kingdom : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of 14553/89 and 14554/89. N. d. N. p. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22display%22:%5B%22%7D%7B%22itemid%22:%5B%22002-9555%22%7D%7B%22dateofapplication%22:%5B%2210.03.2022%22%7D%7D> (date of application 10.03.2022). [in English].

14. Marshall v. the United Kingdom : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of 41571/98. N. d. N. p. URL : <https://hudoc.echr.coe.int> (date of application 10.03.2022). [in English].

15. A. and others v. the United Kingdom : judgment Registry of the European Court of Human Rights in the case of 3455/05. N. d. N. p. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22:%5B%22A%20v.%20the%20United%20Kingdom%22%7D%7B%22documentcollectionid%22:%5B%22002-9555%22%7D%7D>

22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-91403%22]].
[in English].

16. Case of Ukraine v. Russia (concerning Crimea) № 20958/14. N. d. N. p. URL :
<https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=60016cad4>. [in English].

17. YeSPL vziavsia za spravu Ukrainy proty Rosii shchodo Krymu. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3170667-espl-vzavsia-za-spravu-ukraini-proti-rosii-sodo-krimu.html>. [in English].

18. YeSPL vymahaie vid Rosii pryprynyty bombarduvannia tsyvilnykh ob'ektiv v Ukraini. N. d. N. p. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/03/01/novyna/pravo/yespl-vymahaye-rosiyi-pryprynyty-bombarduvannya-cyvilnyx-obyektiv-ukrayini-zmi>. [in English].

Стаття надійшла до редакції 27.04.2022

Kukharchuk A., Doctor of Sciences in Philosophy in specialty 081 Law, Senior Lecturer at the Department of Information, Economic and Administrative Law of the National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

THE INFLUENCE OF THE PRACTICE OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS ON THE ACTION OF THE RUSSIAN FEDERATION AS AN AGGRESSOR COUNTRY AGAINST UKRAINE

The article is devoted to study of the significance of the case law of the European Court of Human Rights and aggression of the Russian Federation against Ukraine from 2014 to the present, including the invasion of Russian troops into Ukraine on February 24, 2022. It is concluded that the actions of the aggressor country can be considered as falling into the category of "public danger", by which the case law of the European Court of Human Rights means an exceptional crisis or emergency that affects the entire population and threatens the sustainable life of the community that forms the state. Russian incursions into Ukraine resulted in humanitarian catastrophes, destruction of military and civilian infrastructure, housing, and, most importantly, violations of the right to life under the 1950 Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment. other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment since 1987. Russia's violation of the fundamental principle of the rule of law and others have been identified, including: the principle of non-use of force or threat of force against Ukraine; the principle of sovereign equality of states; the principle of equality and self-determination of peoples, etc. It is emphasized that the case "Ukraine v. Russia (concerning Crimea)" is the first in a series of interstate cases of Ukraine's complaint against Russia, which was accepted for consideration by the Grand Chamber of the European Court of Human Rights. It is concluded that the decision of the European Court of Human Rights has a strong influence on the actions of the Russian Federation as an aggressor in interstate cases of Ukraine's complaints against Russia and in cases of individual lawsuits of individuals and legal entities against the Russian Federation in the European Court of Human Rights.

Keywords: Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, European Court of Human Rights, aggression, Russian-Ukrainian war, public danger.